

VOORJAARSCONCERT

Twee gerenommeerde Haarlemse oratoriumkoren verzorgen op vrijdagavond 23 april in de Grote Zaal van de Philharmonie in Haarlem gezamenlijk een verrassend concert.

Haarlem is van oudsher een uitgesproken korenstad: er zijn onder andere wel vier grote oratoriumkoren met een rijke historie. Zoals het *Haarlems Gemengd Koor* en het *Oratoriumkoor Kennemerland*.

Nadat deze twee koren eerder hebben samengewerkt, gaan ze ook op vrijdagavond 23 april weer gezamenlijk een concert verzorgen in de Philharmonie te Haarlem.

Het gaat om een spannend concert ditmaal, met een programma van grote contrasten.

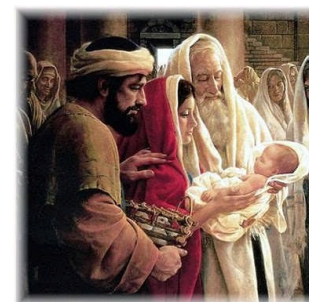
Het Haarlems Gemengd Koor neemt het deel vóór de pauze voor zijn rekening met een modern programma van twee koorwerken uit de twintigste eeuw, van Helmut Barbe en Leonard Bernstein.

Na de pauze voert het Oratoriumkoor Kennemerland het beroemde Requiem van Mozart uit.

De nog in leven zijnde **Helmut Barbe** werd in 1927 geboren in Halle, Duitsland. In 1958 maakte hij het *Canticum Simeonis* (Loflied van Simeon) waarin zijn compositietalent in volle omvang naar voren komt. Barbe maakt gebruik van een bijzondere orkestbezetting met strijkorkest, slagwerk, orgel en celesta. Het Loflied gaat over de hoogbejaarde Simeon, een rechtschapen en vroom inwoner van Jeruzalem. Hij had een openbaring gehad, waarin hem de toezegging was gedaan dat hij de Messias zou aanschouwen en daarna zou mogen sterven. Op hoge leeftijd werd hij door de Heilige Geest geleid naar de tempel, waar op dat moment Maria was met haar zoon Jezus. Zij was daar voor een

zuiveringsritueel op de veertigste dag na de geboorte van haar kind. Simeon kreeg de pasgeborene in zijn armen, onderkende dat het kind inderdaad de Messias was en sprak profetische woorden uit over diens aanstaande grootheid en de betekenis die hij zou hebben voor Israël. Daarna verzocht hij de Heer te mogen sterven. Dit laatste werkt Barbe aan het eind van het Loflied uit in een koraalzetting van J.S. Bach. De tekst hiervan is van Luther en beschrijft het vreugdevol aanvaarden van de dood:

*”In vrede en blijheid ga ik heen
om Gods wil;
mijn hart en ziel zijn getroost,
zacht en stil.
Zoals God mij beloofd heeft,
is de dood voor mij slaap geworden.”*

Van **Leonard Bernstein** worden de *Chichester Psalms* uitgevoerd. Bernstein werd geboren in 1918 in Massachusetts, Verenigde Staten, als kind van Russische Joden. Hij schreef de Chichester Psalms in 1965, voor een korenfestival in de Engelse bisschopsstad Chichester. Het is een juweel van een compositie geworden, waarin Bernstein veel kwijt kon. Zijn Joodse afkomst is herkenbaar in de inspiratie die hij ontleende aan de oudtestamentische psalmen en het gebruik van het Hebreeuws voor de teksten. Zijn politieke en maatschappelijke engagement is voelbaar in de lans die hij breekt voor eenheid tussen volkeren. De teksten van psalmen die hij koos, gaf hij een actuele betekenis, want de gebeurtenissen in Israël hielden hem bezig.

In deel I gebruikt Bernstein verzen uit Psalm 108 en Psalm 100. Hij roept daarmee de volkeren op om de grootheid van God en zijn

schepping met luide klanken te bespelen en te bezingen. Daarbij past energieke en opgewekte muziek.

Deel II brengt in eerste instantie inkeer en rust. De tekst uit Psalm 23 geeft aan dat het vertrouwen in God ervoor zorg draagt dat het de mensen aan niets zal ontbreken. Met de keuze voor Psalm 2 geeft Bernstein echter aan dat het ideaal van samenlevende verschillende volkeren nog lang niet gerealiseerd is. Wanneer Psalm 23 weer wordt geciteerd, keert de rust terug. Alle volkeren zijn thuis in het huis van de Heer.

Hij verbindt hier twee psalmen die qua inhoud en muzikale zeggingskracht tegenover elkaar lijken te staan. Maar door de magistrale wijze waarop Bernstein ze in elkaar vervlochten heeft, roepen ze gevoelens van schoonheid, ontroering en troost op die louterend zijn in een tijdsgewricht waarin eendracht en onderlinge betrokkenheid vaak zo ver weg lijken.

In deel III zijn de teksten afkomstig van Psalm 131 en Psalm 133. Bernstein roept het volk van Israël op om in nederigheid vertrouwen te hebben in de Heer.

Het laatste tekstfragment spreekt zijn vurige wens uit dat iedereen eendrachtig samen woont.

“Hoe goed is het, hoe heerlijk als broeders bijeen te wonen!”

Glas-in-loodraam van Marc Chagall in de kathedraal van Chichester.

De teksten van *Chichester Psalms* zijn nog steeds actueel.

Frappant detail is nog dat Bernstein in het tweede deel muziek gebruikte die hij aanvankelijk had gecomponeerd voor *West Side Story*. Daarin was het optreden van een ‘Joods-Amerikaanse’ straatbende voorzien. Mogelijk om politiek gevoelige redenen werd daarvan afgezien.

Het *Requiem* in d mineur (KV 626) is de laatste compositie van de Oostenrijkse componist **Wolfgang Amadeus Mozart**. Hoewel slechts tweederde deel van de compositie door Mozart zelf werd geschreven, wordt het werk tot de meest geliefde en gewaardeerde werken uit zijn gehele oeuvre gerekend. Mozart schreef een groot deel van de compositie op zijn sterfbed in 1791. In de loop van dat jaar werd Mozart benaderd door een anonieme tussenpersoon die werkte voor de excentrieke graaf Franz von Walsegg. Via de tussenpersoon vroeg Von Walsegg Mozart om een requiem te schrijven. Von Walseggs vrouw Anna was op 14 februari 1791 gestorven en hij was een fervent muzikkliefhebber. Het requiem moest anoniem worden afgeleverd zodat Von Walsegg het voor zijn eigen werk door kon laten gaan. De helft van het totaalbedrag werd voorgeschoten.

Mozart hield zich bij het schrijven aan de conventionele vorm voor de tekst en deed enkel afstand van een Graduale en een Tractus. Als voorbeeld nam Mozart het Requiem van Michael Haydn, de jongere broer van Joseph Haydn.

Tijdens het componeren ging de gezondheid van Mozart sterk achteruit. Tot zijn dood op 5 december 1791 had Mozart enkel de opening van het Introitus (Requiem aeternam) compleet met orkestpartijen en vocale partijen op papier staan. Verder waren enkel de vocale partijen en baspartij van het Kyrie en het grootste deel van het Dies irae uit de Sequentia voltooid. Voorts stonden er nog wat kleine schetsen van verscheidene belangrijke orkestpartijen als de trombonesolo uit het Tuba mirum en de partijen van de eerste viool op papier. De laatste regels van het Lacrimosa, het slot van de Sequentia, ontbraken ook: slechts acht maten stonden op papier. Een schets voor een fugatisch Amen werd in de jaren zestig van de vorige eeuw ontdekt. Dit Amen had waarschijnlijk de Sequentia moeten besluiten. De volgende twee delen uit het Offertorium, het Domine Jesu Christe en het Hostias, bevatten alleen de vocale partijen en gedeeltelijk de partijen van de continuo. Behalve het Sanctus ontbraken ook het Benedictus, het Agnus Dei en het Communio volledig.